

Τάκης Θεοδωρόπουλος, *Η επιδημία. Οι θεοί ανάμεσά μας, μυθιστόρημα, Πατάκη, Αθήνα 2011, σελ. 157*

Και οι θεοί μάς εγκατέλειψαν

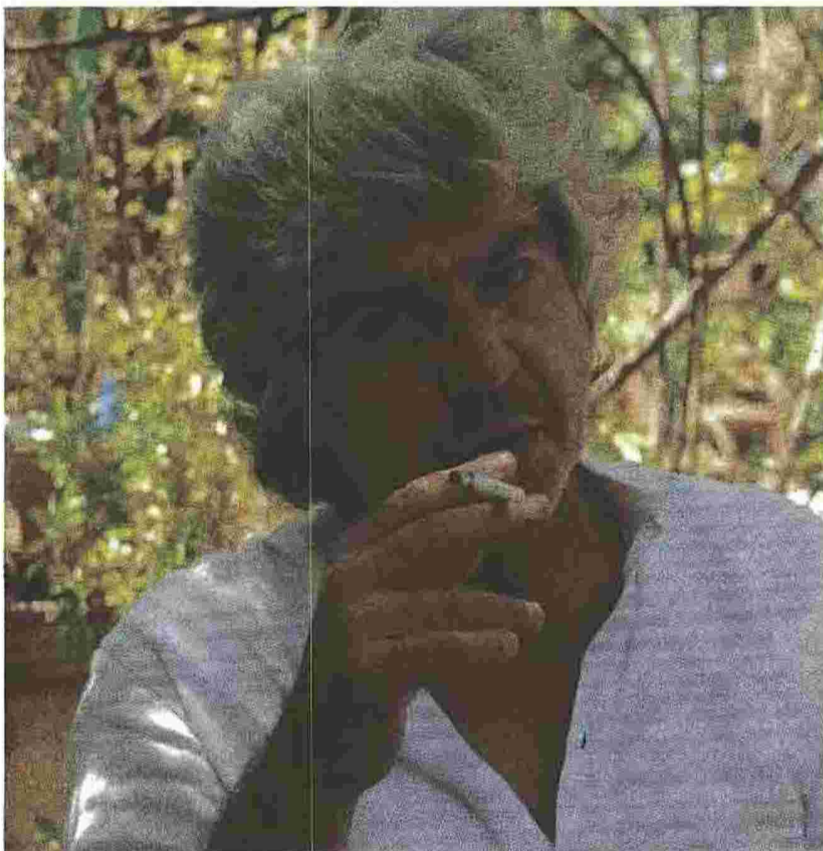
Από τον ΠΕΤΡΟ ΜΑΡΚΑΡΗ

Ένας αρχαίος θεός τρίτης κατηγορίας έρχεται στην λίγο προ του μνημονίου Ελλάδα έπειτα από μακράιωνη εξορία. Μέτριος και λυρικός καθώς είναι, μεταδίδει την «αρρώστια» του στη χώρα: οι πάντες θέλουν να γίνουν ποιητές – αλλά όταν σε μια χώρα είναι όλοι ποιητές που ζουν βέβαιοι για το αξίωμα «λεφτά υπάρχουν» χρειάζεται κάποιος κάτι άλλο να παράγουν εκτός από δεκαπεντασύλλαβους και επίσης χρειάζεται κάποιος να μαζεύουν τα σκουπίδια... Ένα μυθιστόρημα που περιγράφει αλληγορικά πώς φτάσαμε ως εδώ. [TBJ]

Δεν πιστεύω να υπήρξε μεταπολεμικά άλλη περίοδος, που να έχουμε χρησιμοποιήσει τόσο συχνά την έκφραση «ο θεός να βάλει το χέρι του», όσο στις εξαιρετικά δύσκολες μέρες που ζούμε τώρα. Οι Έλληνες έχουμε φτάσει στο σημείο να μην περιμένουμε τη σωτηρία μας από ένα πολιτικό σύστημα, που βουλιάζει την Ελλάδα και την Ευρώπη, αλλά από τον θεό. Αυτή είναι η έσχατη έκφραση της απελπισίας.

Ο Τάκης Θεοδωρόπουλος θα πρέπει να εισάκουσε την προσευχή μας, γιατί μας στέλνει με το καινούργιο μυθιστόρημα του *Η επιδημία* έναν θεό. Επειδή, όμως, ο συγγραφέας δεν είναι μόνο γνωστός μυθιστοριογράφος, αλλά και εξαιρετικός αρθρογράφος, έχει πλήρη επίγνωση της κατάστασης που δημιουργήσαμε και βιώνουμε, αλλά και των συναφών αντιδράσεών μας, γι αυτό και δεν μας στέλνει ούτε τον Δία ούτε τον Απόλλωνα, αλλά έναν θεό τριτοκλασάτο. Αυτό μας το ξεκαθαρίζει από την αρχή του μυθιστορηματός του.

Ήταν θεός, αυτό δεν το αμφισβητεί κανένας, πλην όμως θεός τρίτης κατηγορίας, κάπου τριακοστός έκτος στην κατάταξη του Δωδεκάθεου, απ' ό,τι λένε. [...] Μετρίου αναστήματος, μετρίου βάρους, μέτριας, κοινώς απροσδιορίστου, ηλικίας, εκπροσωπούσε στην ολύμπια ομήγυρη των ιδανικών τις τάξεις της εντελώς ανθρώπινης μετριότητας, ευρέως διαδομένης και άκρως δημοφιλούς κατά τα άλλα.

Ο Τάκης Θεοδωρόπουλος.

ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ

Ο θεός δεν έχει όνομα ούτε και αποκτά κατά τη διάρκεια του μυθιστορηματος. Περνάει στην ιστορία, όσο περνάει, ως ο Ακατονόμαστος. Αυτό είναι το πρώτο ενδιαφέρον στοιχείο. Το δεύτερο είναι ότι δεν μας έρχεται από τον Όλυμπο, αλλά από την Υποσαχάριο Αφρική. Έχει βρεθεί εκεί εξόριστος έπειτα από την ποινή που του επέβαλε ένα δικαστήριο, στο οποίο τον παρέπεμψαν τα μεγάλα ονόματα του Ολύμπου. Από τις δυο αξιόποινες πράξεις που τον οδήγησαν στην εξορία του, η μια είναι ποιητική, η άλλη κατασκευαστική.

Ο Ακατονόμαστος κάνει την απερισκεψία να ανακοινώσει την πρόθεσή του να συνθέσει ένα έπος, το οποίο θα πραγματευτεί όλα όσα θεωρεί ότι αποσιώπησαν ο Όμηρος και ο Ησίοδος αναφορικά με τους θεούς του Ολύμπου. Αυτό είναι το επικό του σχέδιο. Το άλλο είναι η κατασκευή της οδού Σπάρτης-Ισθμού, δηλαδή, τηρουμένων των αναλογιών, κάτι σαν τη σημερινή Εγνατία οδό.

Μπορεί να μην έχει άδικο και στα δυο (αν υπολογίσει, μάλιστα, κανείς ότι η οδός Σπάρτης-Ισθμού δεν έχει κατασκευαστεί μέχρι σήμερα), το θράσος, ωστόσο, ενός θεού τρίτης κατηγορίας, να κατα-

πιάνεται με τόσο μεγαλεπήβολα σχέδια, θεωρείται αυθάδεια από την ελίτ των θεών του Ολύμπου, εξ ου και τιμωρείται με εξορία.

Ο αναγνώστης ίσως έχει την απορία, γιατί ο Ακατονόμαστος γυρίζει, τελικά, στην, έστω και νεότερη, Ελλάδα. Η απάντηση είναι απλή: επειδή ερωτεύεται. Δεν ερωτεύεται ούτε την Ιώ ούτε την Αλκμήνη, όπως ο Δίας, αλλά κάποια Κύνθια, η οποία ουδεμία σχέση έχει με την Άρτεμη. Το «Κύνθια» είναι ηλεκτρονικό ψευδώνυμο, καθ' όσον ο έρωτας του Ακατονόμαστου αναπτύσσεται μέσω της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Η σχέση μεταξύ του τριτοκλασάτου θεού και της Κύνθιας έχει αφετηρία έναν παραλογισμό: ένας θεός που ακούει στο όνομα «Ακατονόμαστος» ερωτεύεται μια θνητή που ακούει στο όνομα «Κύνθια» και η σχέση εδραιώνεται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ο συγγραφέας μένει πιστός σ' αυτή την παράλογη σχέση ως το τέλος, αμφισβητεί, εν τούτοις, ότι το κίνητρο για τον Ακατονόμαστο θεό ήταν αμιγώς ερωτικό. Όπως ξεκαθαρίζει ο Τάκης Θεοδωρόπουλος:

Την απόφαση του πολύ απλά την πήρε όταν η Κύνθια τον διαβεβαίωσε ότι η οδός που θα συνέδεε τον Ισθμό με τη Σπάρτη δεν είχε ακόμη υλοποιηθεί, πως κάποιος είχαν καταπιεί την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, πως οι αστοχίες των υλικών είχαν προκαλέσει καθιζήσεις σε αρκετά χιλιόμετρα και πως γενικά η κατάσταση των δημοσίων έργων, αν και είχαν γίνει αρκετά με την ευκαιρία των Ολυμπια-

Ανθή Ξανάκη

κών Αγώνων, δεν ήταν αυτή που θα έπρεπε να είναι σε μια χώρα σαν τη δική μας, με τόσο μακραίωνη παράδοση και τέτοια θεαματική άνοδο του κατά κεφαλήν εισοδήματος μέσα σε μερικές μόνο δεκαετίες. Ενώπιόν του ανοιγόταν πεδίο δόξης λαμπρόν, που λένε.

Πεδίο δόξης λαμπρόν για τον Ακατονόμαστο και πεδίο ειρωνείας λαμπρόν για τον δημιουργό του. Γιατί στην *Επιδημία*, η ειρωνεία είναι διάχυτη σε όλο το μυθιστόρημα. Υπήρχε, βέβαια, και στο προηγούμενο μυθιστόρημα του Τάκη Θεοδωρόπουλου, στο *Ξυπόλυτο σύννεφο*, υπάρχει, επίσης, και στα περισσότερα άρθρα του. Η ειρωνεία και το χιούμορ είναι τα κυριότερα και τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία του συγγραφέα σχεδόν σε όλα τα κείμενα του.

Στην *Επιδημία*, όμως, η ειρωνεία αυτή πάει ένα βήμα παραπέρα και αποκτάει υπονομευτικό χαρακτήρα. Ο Τάκης Θεοδωρόπουλος ειρωνεύεται και σατιρίζει με ένα υπόγειο, θα έλεγα συνωμοτικό, χιούμορ τους πάντες και τα πάντα: από τον Ακατονόμαστο και την Κύνθια, τους χαρακτήρες της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας, τους πολιτικούς και τους τοπικούς παράγοντες, τους συγγραφείς και τους ποιητές, ως τα ΜΜΕ. Χρησιμοποιεί τον Ακατονόμαστο ως ένα είδος από μηχανής θεού για να ξετινάξει την κοινωνία, την οποία βιώνουμε σήμερα στην Ελλάδα. Μια κοινωνία της ευκολίας, της έπαρσης και της σοβαροφάνειας. Η *Επιδημία* δεν αφήνει τίποτα όρθιο.

Η σάτιρα και η ειρωνεία ενισχύονται και από τον διαρκή διάλογο του συγγραφέα με τον αναγνώστη του. Ο Θεοδωρόπουλος διακόπτει επανειλημμένα την αφήγηση για να ανοίξει κουβέντα με τον αναγνώστη, άλλοτε για να εξηγήσει, άλλοτε για να δικαιολογηθεί και άλλοτε πάλι για να τον προτρέψει να κατανοήσει.

Το εξαιρετικά ενδιαφέρον στη σύλληψη του Τάκη Θεοδωρόπουλου είναι ότι ο Ακατονόμαστος είναι ένας θεός στα μέτρα μας. Ένας Δίας, ένας Ερμής ή ένας Άρης θα μας είχαν συντρίψει. Αντίθετα, ο Ακατονόμαστος ενθουσιάζεται και βαριέται το ίδιο γρήγορα με εμάς. Πέφτει με τα μούτρα σε ένα μεγαλεπήβολο σχέδιο, όπως η οδός Ισθμού-Σπάρτης, για να κουραστεί και να το παρατήσει εξίσου εύ-

κολα. Από τον έρωτα, στα κατακευαστικά έργα και από εκεί στην ποίηση, όλα στον Ακατονόμαστο είναι εφήμερα και αναλώσιμα.

Η ΛΥΡΙΚΗ ΕΠΙΔΗΜΙΑ

Το πιο κοινό στοιχείο του Ακατονόμαστου με εμάς τους Νεοέλληνες είναι, ωστόσο, ο λυρισμός του. Εδώ, ίσως χρειάζονται κάποιες εξηγήσεις, για τη σχέση του ίδιου του συγγραφέα με τον λυρισμό. Ο Τάκης Θεοδωρόπουλος αναφέρεται συχνά στο φαινόμενο του «εθνικού λυρισμού», ή του «ηρωικού λυρισμού», που έχει απλωθεί σε όλα τα στρώματα της νεοελληνικής κοινωνίας: στους πολιτικούς, στους δημοσιογράφους, στους διανοούμενους, ως τους απλούς πολίτες. Ο λυρισμός αυτός λειτουργεί σαν ένα είδος συλλέκτη, που εμπεριέχει την εθνικοφροσύνη μας, την πατριδολατρία μας, τη μεγάλη ιδέα για τον εαυτό μας αλλά και την – ορατή μόνο σ' εμάς – ιδιαιτερότητά μας ως λαού.

Η περιγραφή της «λυρικής επιδημίας» που κυριεύει τον κόσμο με αφετηρία την «καλπάζουσα λυρική υπερδιέγερση» του θεού, όπως την ονομάζει ο συγγραφέας, είναι για μένα το ωραιότερο κομμάτι του μυθιστορήματος. Ο Τάκης Θεοδωρόπουλος την περιγράφει αριστοτεχνικά, αρχίζοντας απλά από τη διάθεση εξομολογήσεων, που κυριεύει τον πληθυσμό, και προχωρώντας στην περιγραφή της λυρικής διάθεσης που εξαπλώνεται και κυριεύει τους πάντες.

Ο συγγραφέας είναι γνωστός στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό με τα μυθιστορήματά του που αντλούν τα θέματά τους από την Αρχαία Ελλάδα. Στην *Επιδημία* προχωράει ένα βήμα πιο πέρα και φέρνει έναν θεό της αρχαιότητας σε άμεση σχέση με τους Νεοέλληνες, όχι για να επιχειρήσει κάποια σύγκριση αλλά για να καταδείξει πόσο κοινά είναι τα αρνητικά σημεία μας. Η διαφορά μεταξύ των αρχαίων και ημών προκύπτει έμμεσα, από την έλλειψη δηλαδή των θετικών χαρακτηριστικών των προγόνων μας, αυτών ακριβώς που λείπουν από εμάς.

Όπως έχει πει σε πολλές περιπτώσεις ο Τάκης Θεοδωρόπουλος: ο Περικλής κατέστρεψε μεν την Αθήνα, αλλά έφτιαξε τον Παρθενώνα. Εδώ βρίσκεται η διαφορά με το σήμερα - και η *Επιδημία* τεκμηριώνει αυτή τη διαφορά με απολαυστικό τρόπο. ■